

Et forsvar for flokken

Espen Håland

Avtalehjemmel i Lillesand

Svein Haugsgjerd går bredt til verks for å forstå psykosefenomenet, i en bok som burde vært bedre bearbeidet.

BOK *Galskapens gåter. Psykotiske tilstander. En idéhistorisk og psykoanalytisk tilnærming* **FORFATTER** Svein Haugsgjerd
ÅR 2023 **FORLAG** Hertervig forlag Akademisk **SIDER** 460

Det er verdt å lytte til Svein Haugsgjerd. Han har omfattende erfaring og har skrevet flere bøker om psykose og psykiatri. Han har en genuin forkjærlighet for pasienter med denne lidelsen, og det kommer frem et oppriktig ønske om å forstå psykose. Forfatteren viser en stor åpenhet og nysgjerrighet for fenomenet. Han viser til at psykosen best må forstås og behandles ut fra kunnskap fra ulike forskningstradisjoner, som spesielt presenteres i del 1 og 2 av boken. Samtidig er Haugsgjerd psykoanalytiker og det er hans psykoanalytiske forståelse som får utfolde seg i del 3 om teori. I del 4 Praksis får vi et åpent og ærlig innblikk i Haugsgjerd tidlige psykoanalytisk orienterte terapier med psykotiske pasienter.

Ingen profet som skal overbevise

Han er også befriende ærlig om hvor vanskelig det kan være, både i den teoretiske forståelsen og ikke minst i praksis. Her er det ingen profet som skal overbevise oss om den rette lære. Det i seg selv er et kvalitetstegn ved boken. For en leser som selv befinner seg innenfor det psykoanalytiske perspektivet, er dette en påminnelse om det å «løfte blikket» og ta inn ulike måter å forstå psykose på og tenke om behandling. Haugsgjerd viser med rette til at dette er en pasientgruppe som ofte trenger en «flokk», i betydningen et tverrfaglig tilbud på flere nivåer. Det holder ikke med samtalerapi på et kontor en gang i uka. Det holder heller ikke med en terapeut som «jobber alene». Psykose er krevende å forstå, og terapeuten trenger veiledning og et fagmiljø rundt seg. Haugsgjerd skisserer hvordan han selv tror et godt tilbud til denne pasientgruppen kan se ut. Samtidig sier han at det er vanskelig å få til med rådende rammeforhold i psykisk helsevern. Gjennom ulike former for forskning viser han også den personlige, familiære og samfunnsmessige betydningen av å hjelpe pasienter med psykose.

Referanserot

Boken kunne vært enda bedre. Overordnet kan det virke som den ikke helt har hatt en kritisk gjennomlesning. For eksempel er det flere tilfeller av referanser som ikke er med i referanselisten. Andre steder vises det til forskning og navn uten at dette er ført opp i referansene. Jeg tror også boken kunne vært mye bedre hvis noen hadde lest kritisk og utfordret forfatteren på deler av innholdet. For eksempel er det et vidt spekter av teoriretninger som Haugsgjerd refererer til, deriblant et 30 siders kapittel om forfatteren James Joyce og «de gåtefulle ordene», og Lacans forståelse av dette. Det er som om Haugsgjerd har fått skrive om alt han er interessert i – og det er mye – uten noen form for begrensning. Dette er spennende, samtidig tror jeg boken hadde nådd flere gjennom bedre redigering.

Del 1, Grunnleggende spørsmål, og del 2, Felles kunnskap, vil være aktuelle for mange lesere med interesse for psykosefeltet, mens del 3 og 4 om teori og praksis, nok er mest aktuelle for de psykoanalytisk interesserte. I teoridelen er det mange teoretiske stemmer som slipper til, samtidig med Haugsgjerd egen tenkning og forståelse. Dette har noe varierende kvalitet. For eksempel synes jeg Bions tenkning om psykose var tankevekkende, mens Meltzers tenkning var vanskelig å henge med på. Jeg spør meg om dette kunne blitt formidlet på en måte som var lettere å forstå.

Ubehagelige spørsmål

Haugsgjerd viser med rette til at dette er en pasientgruppe som ofte trenger en «flokk»

Det er noen vanskelige spørsmål som ligger under store deler av denne boken. For eksempel skal vi forstå eller skal vi håndtere psykose? Haugsgjerd er tydelig på at forståelse er viktig, og er opptatt av at den psykoanalytiske forståelsen er et viktig bidrag i denne sammenheng. Ved å presentere mange ulike psykoanalytiske teoretiske innfallsvinkler understreker forfatteren samtidig hvor vanskelig forståelse er. Det Haugsgjerd så tydelig fremhever, er at det finnes ikke én riktig forståelse av psykose. Forfatterens åpenhet er prisverdig, men ikke nødvendigvis gjeldende for fagmiljøer eller behandlingsmiljøer. Flere vil mene at psykose er en sykdom som må behandles med medisiner og støtte, og at dypere forståelse ikke er mulig. Skal psykose heller håndteres som en sykdom uten mening? Som Haugsgjerd selv er inne på, slik sykehusene er organisert i dag, med færre sengeplasser, er det lite rom for å skape robuste fagmiljø og et langvarig kontinuerlig behandlingstilbud til denne pasientgruppen. Det er stadig mindre rom til «forståelsesarbeid» med psykisk syke i psykisk helsevern. Dette er også en utfordring i møte med pasientgruppen.

Og hvis vi ikke kan gi langvarig behandling som er i tråd med forskning på feltet, bør vi da gi et tilbud i det hele tatt? Kan behandling som gis halvveis være skadelig? Behandling kan være skadelig, særlig for psykosepasienter, hvis ikke rammene er gode nok. Men hva er alternativet? Kanskje må noen, etter hvert som ressursene stadig blir mindre, ta noen tøffe valg knyttet til prioritering. Mange i politikk og sykehusledelse er opptatt av kostnad og nytte, psykosepasientene og behandling av disse aktualiserer dette på en ubehagelig måte. *Galskapens gåter* kommer inn på disse spørsmålene og antyder noen svar, men svarene krever en forståelse som kanskje er i ferd med å dø ut, og ressurser som ikke finnes.

Merknad. Ingen oppgitte interessekonflikter.